

A pali meg a huszonnyolcas...¹ A mult szombat délután, hogy a Népszínház-utcán ballagok, hát előttem visz két görnyedt, poros, meszes ruhájú magyart a paraszti csizma. Szemre falusi napszámosok, épületről jöttek bérfizetés után. Szidták a pallért:

— A fene rágja ki, megint becsapott egy koronával. Hát mi vagyok én? *pali*?

— Engem is *huszonnyóóra* vett a mult héten, sülyedjen el!

Ez a kis beszélgetés — nem kitalálás, való igaz! — jutott eszembe Sebestyén bácsi mérgének olvastán. Ez a két lógósbajszú magyar paraszt nem pesti (ő-ztek egy kissé), nem bicskás, nem nyelvrontó, nem zseb-metsző. Tudnak ezek magyarul, jobban mint Sebestyén bácsi. Magyarul szólnak ezek, nem tolvajnyelven. És mégis tudják, mi az a *pali*, amit Sebestyén így szidalmaz: „Tudják önök, mi a *pali*? az éjjeli mulatóhelyek *balek*-je (!), akit az éj kecses és könnyed pillangói kiszipolyoznak.“ Tetszik érteni: nem *pali*, hanem *balek* a magyar. Így Sebestyén Károly, a tolvajnyelv-üldöző. Szeretném megkérdezni a *pali*-zó két napszámost, tudja-e, mi az a *balek*? És szeretném levizsgáztatni Sebestyént, tudja-e, hogy a *balek* török szó (*balik*), halat jelent és — igenis a levantei hamiskártyások nyelvéből vettük át. De a Sebestyén füle megszokta, az orra nem érzi már rajta a kloakaszagot és nem érzi magát hamiskártyásnak, amiért baleket mond a jó magyaros pali helyett. Mert erre a szóképzésre mindent rá lehet mondani, csak azt nem, hogy magyartalan. Ha fogalom lehetett a *zoltánok*, ha fogalom ma is a *herbertek* (mind a két szót a parlamentben csinálták, tehát Sebestyén úrnak tilos fizikai rosszullétet éreznie hallatukra), mért ne lehetne fogalom a *pali*? Mellékesen mondvá, százados őszik van

¹ Sebestyén Károlynak a m. nyelv vadhajtságairól szóló cikke, melyet áprilisi füzetünkben közöltünk, több lapban ellenmondásra adott alkalmat. A vitás kérdés — hogy t. i. a budapesti „argó“-nak milyen és mekkora szerepe lehet nyelvünk fejlődésében — fontos és érdekes, s azért átvesszük itt, egy-két erős kifejezés elhagyásával, az egyik ellenmondó cikket, mely a Népszava V. 6-i számában jelent meg *be* aláírással = Bresztovszky Ernő,

ezeknek a keresztnév-alkalmazásoknak: ha jól emlékszem, a Nyelvőrben olvastam az *andalogni* = Antal-odni szófejtést.

És aztán: *Huszonnyolcra venni*. Hogy mondaná ezt Sebestyén magyarul? Becsapni, rászedni, ravasz fondorlattal kihasználni kényszerhelyzetét anyagi előnyök szerzésére? Szép, csak hogy ez nem ugyanaz. *Huszonnyolcra venni* — ezt csak úgy tudnám lefordítani, például a pallér becsapta napszámósok esetében a Sebestyének nyelvére: *kifiruncvancigolni*. Ez magyarosabb? az én tolvajnyelv rontotta fülemnek nem. Mivel magyartalanabb ez a *huszonnyolcra vétel a kipécézésnél, a körömfonságnál*, amiknek hasonlat-értelme régen elveszett, vagy azoknál a kifejezéseknél, amelyekben már csak félig él a hasonlat: *kifelé áll a szekerelem rudja*, amint Sebestyéné az új magyarságból, pedig szekerelem sincs; *összeakasztom a löcsőt* most Sebestyénnel, pedig neki sincs löcsős szekere; Sebestyén *utílaput* szeretne *kötni* a mában élő írók *talpára*, pedig ama bizonyos „csavaros, hazug, piszkos“ nyelvűek cipőt és harisnyát szoktak huzni.

Meg a *huszonnyolcas*. Mi ez másként magyarul? „Éjjeli bicskázó“, amint Sebestyén zengi? Nem, mert nappal is *bicskás*. De bicskás voltán fölül vakmerő és csalafinta is, mindig legény a gáton. Új fogalom, amely talált új szót. Vagy a *jasszal* nem tudnak kibékülni? Amit Pesten most jassznak mondok, Nagyváradon gyerekkoromban *sipisnek* hívtam. Nem vesztettem a szócserén, ha nem is nyertem.

A különös hangsúlyú, új értelmű *szépen* nem jut be talán az irodalmi nyelvbe, amelynek kerítésén kívül marad a *tyuk* is, a *főzni* is. De a pesti köznyelvben már megothonosodtak. Be tudná bizonyítani Sebestyén ur, hogy idegenből jöttek s nem pesti illetőségű magyar honpolgárok?

Attól nem tartok, hogy a magyar *beszéd*-et kiirtja a *duma*, de akármit dumál is a fülembé Sebestyén ur, a *dumálás* kifejező régi szavát nem engedem el. *Balhét* nem fog rendezni s megalégszik a zenebonával az a két huszonnyolcra vett magyar, amikor pedig Sebestyének *skandalumot* csinálnának; a *nimolista* is el fog tűnni, mint bizonyos nimolista írók; a *zsaru* nem lesz köznyelvi szó, mint az *andris* lett, — de a *pali* meg fog maradni a *huszonnyolcassal* s még egy pár ilyen új, de magyar, bár pesti tájszóval...

Nekem az a két csizmás napszámós mondja meg, milyen az igazi magyarság, nem pedig azok az urak...